

یادداشت

ازراه درست

محمد فاضلی

جامعه شناس

خبر این است که دولت سوزاندن مازوت را ممنوع کرده و تن به پذیرش خاموشی محدود بر اثر کمبود برق داده است. استدلال دولت برای چنین تصمیمی، اثرات مخرب و فاجعه بار سوزاندن مازوت بر آلودگی هوا و به دنبال آن، به خطر انداختن سلامت مردم است که می تواند در آینده، موجی از بیماری های مختلف را بر مردم، نظام اجتماعی و نظام سلامت تحمیل کند. من فعلاً گذشته سیاست گذاری و حکمرانی را که باعث این وضعیت کمبود و ناترازی انرژی در کشور شده است، کنار می گذارم و می پذیرم که یک دو راهی وجود دارد: اول، اینکه مازوت بسوزانیم، آلودگی مخرب تولید کرده و کمبود انرژی را پنهان کنیم. دوم، مازوت نسوزانیم، خاموشی را به جان بخریم، آلودگی و بیماری تولید نکنیم، و برویم دنبال حل مسأله از راه درست. اگر به مصوبه خودش درخصوص ممنوعیت سوزاندن مازوت در نیروگاه ها پای بند بماند، به دلایل زیر کار مهمی انجام داده است: نخست، بلندمدت نگری کرده و سلامت مردم را به امر کوتاه مدت ترجیح داده است. مریض کردن میلیون ها ایرانی، و آوار کردن سیل امراض خطرناک در آینده بر سر خانواده ها و نظام سلامت بر اثر سوزاندن مازوت، گزینه عاقلانه ای نیست. درد و رنجی که این کار بر مردم در درازمدت وارد می کند، بسیار زیاد است. این نوع بلندمدت نگری در سیاست عمومی ایران زیاد

سابقه دار نیست. دوم، دولت، هم زمان خود را در معرض فشار اجتماعی ناشی از تحمیل خاموشی های محدود بر خانوارها و سایر مصرف کنندگان برق قرار می دهد. مصرف کننده مایل نیست ساعتی را خاموشی تحمل کند و حتماً سطحی از نارضایتی متوجه دولت می شود. این فشار و هم زمان پای بند ماندن به حفظ سلامتی مردم با سوزاندن مازوت، ضرورت حل مسأله از راه درست را پیش می کشد. سوم، دولت با نسوزاندن مازوت، و خاموشی دادن، مسأله ناترازی انرژی را قابل مشاهده برای همگان می سازد و ضرورت پرداختن ریشه ای و از راه درست را در سطح دستور کار سیاسی و اجتماعی، مطرح می کند. مازوت سوزاندن، حل کردن موفق مسأله ناترازی، و جارو کردن ناترازی و علل پیدایش آن زیر فرش، و در مان موقت آن از طریق وارد کردن خسارت عظیم تر بیماری و ناسلامتی به میلیون ها ایرانی است. چهارم، دولت برای آنکه هم سلامتی را به خطر نیندازد، و هم از راه درست مسأله ناترازی را حل کند، مجبور است با مردم حرف بزند و توضیح بدهد. این به معنای ضرورت وارد شدن به گفت و گوی بی پرده با مردم بر سر مجموعه ای از مسأله های بنیادین و حیاتی نظیر محیط زیست، سلامت، عوامل پیدایش ناترازی، راه حل های ممکن و... است. پنجم، دولت با این رویکرد، به جای این که مسأله را از سر خودش باز کند و بگوید «حالا مدتی مازوت می سوزانیم تا سر و صداها بخوابد، تا بعد فکری به حالت کنیم»، وارد چالش حل مسأله می شود. این چالش از به رسمیت شناختن مسأله و از ابتدا کنار گذاشتن یک راه حل غلط (سوزاندن مازوت) و ایجاد مسأله های بزرگ تر (نظیر سونامی بیماری های خطرناک در آینده، شروع می شود. دولت می تواند به شکلی غیرشعاری، واقع بینانه و معطوف به مجموعه ای از مسأله های واقعی و بنیادین ایران امروز (نظیر ناترازی، محیط زیست، سلامت و...) است. رویکرد را (عدم استفاده از سوخت مازوت) به مبنایی برای وفاق با مردم بر سر حل مسأله ها تبدیل کند. زمین ممنوعیت مازوت، زمین تمرین برای در پیش گرفتن این رویکرد عقلانی، بلندمدت نگه، البته بسیار دشوار و نیازمند تعامل با مردم و ساختن اعتماد و سرمایه اجتماعی است. این زمینی است که دولت ها در ایران بسیار کم روی آن یا گذاشته اند، چه رسد به این که جدی تمرین کرده باشند. این زمینی است که در آن از راه درست مسأله را تعریف و حل می کنند، و البته سختی و هزینه اش را هم می دانند و می پردازند. صداقت و عقلانیت سرمایه های ضروری برای ورود به این زمین هستند.

خبر

واکنش فعال رسانه اصلاح طلب

به یک اظهار نظر

درست است که همواره مژنوس باید از رئیس خود به نیکی یاد کند، درست است که جناح های سیاسی در هر حال به جناح سیاسی رقیب فشار وارد می کنند، اما در این میان چیزی هم از جنس واقعیت هست که تقریباً خدشه وارد کردن به آن ناممکن است. به خصوص که همه مردم آن واقعیت را درک و لمس کرده و با آن آشنا باشند و همه و تحت تاثیر قرار داده باشد. مساله خاموشی ها در سال های اخیر به یکی از ابزارهای فشار تبدیل شده است و حالا که دولت تصمیم گرفته از بکار بردن مازوت در سه نیروگاه خودداری کند، احتمال دارد خاموشی ها دوباره به مساله ای حاد تبدیل شود. در این میان نگاه تندروها به چنین مسائلی، نگاهی خاص است که چندان ربطی به واقعیت ندارد. رییس شورای اطلاع رسانی دولت ریسی بر خود فرض دانسته که از زحمات دولت قبل یاد کند. او نوشته است: «خدا درجات شهید مظلوم ریسی را متعالی فرماید. قطع برق منازل خط قرمز او بود. به ویژه که زجر مردم را در خاموشی های طولانی و بی برنامه تابستان ۹۹ و ۴۰۰ دیده بود. هفتگی از وزیران نیرو و نفت گزارش نیروگاه ها، ذخایر سوخت و پروژه های جبرانی را پیگیری می کرد. رحمت و رضوان خدا بر او». این سخنان اما با واکنش محمدرضا مهاجر قرار گرفت. این فعال رسانه ای اصلاح طلب در پاسخی کوتاه و مفید نوشت: «چرا فکر می کنید در زمان دولت قبل مادر خارج بودیم؟»

مرتضی افقه در گفت وگو با «آرمان ملی»:

پزشکیان سیاست خاتمی را در مقابل آمریکا تکرار کند

پزشکیان باید دنبال زمینه سازی برای مذاکره باشد

ایران در مواجهه با ترامپ باید خود را به اروپا

نزدیک تر کند

«آرمان ملی»- احسان انصاری: مهم ترین پیامدهای به قدرت رسیدن ترامپ در آمریکا برای اقتصاد ایران چیست؟ آیا ترامپ شرایط سختی را برای اقتصاد ایران در آینده رقم خواهد زد و یا اینکه به دنبال مذاکره با ایران خواهد بود؟ موضع ایران نسبت به به قدرت رسیدن مجدد ترامپ چیست و چه رویکردی در مقابل وی خواهد داشت؟ «آرمان ملی» برای پاسخ به این سوالات با دکتر مرتضی افقه اقتصاد دان گفت وگو کرده است. افقه معتقد است: «ترامپ اگر همان گارد قبلی را داشته باشد،

ایران باید به سمت راهبردی برود که در زمان خاتمی انجام شده بود. در زمان دولت اصلاحات ایران به اروپا نزدیک شد تا فشارهای آمریکا علیه خودش را مهار سازد. البته بعد از شکل گیری تنش نظامی بین روسیه و اوکراین مشکلاتی در مناسبات ارتباطی ایران با اروپا شکل گرفت. این مشکلات باید حل و فصل شده و ایران به اروپا نزدیک شود. این موضوع از این جهت مهم است که اروپا هم دل خوشی از ترامپ ندارد»، در ادامه حاصل این گفت وگو را می خوانید.

هم زمینه گفت وگو و مذاکره و توافق در خارج برای پایان دادن یا کاهش تحریم ها فراهم شود، اما معتقدم از دولت روحانی گرفته تا دولت رئیسی به جای پیدا کردن منابع جایگزینی برای درآمد های نفتی، بهتر این بوده که به سمت صرفه جویی افزون تر، بهره وری بیشتر و در کل کاهش هزینه های غیر ضروری در بودجه حرکت می کردند. اگر این اقدامات صورت می گرفت امروز دست دولت بسیار بازتر و فشار تورمی بر مردم هم کمتر بود. حضور ترامپ بهانه خوبی است تا برخی از ردیف های بودجه که استفاده معقولی برای آنها و وجود ندارد، حذف شوند و در شرایط کنونی که بودجه در مجلس است بهتر است این اصلاحات صورت گیرد.

آیا دولت از شرایطی برخوردار است که بتواند این ردیف بودجه ها که سال ها وجود داشته را حذف کند؟ برخی از مخالفان دولت که عمدتاً از همین ردیف بودجه ها استفاده می کنند، چه واکنشی خواهند داشت؟

واقعیت این است که هیچ دولتی قدرت و جرات کافی برای حذف برخی ردیف ها را ندارد. به این دلیل که پشت بسیاری از این ردیف ها یا قدرت و رسانه قرار دارد. شرایط تازه ای که پس از حضور ترامپ ایجاد شده، اما این اصلاحات را ضروری می سازد. موضوع مهم بعدی مالیات ستانی از نهاد ها و ارگان هایی است که معافیت مالیاتی دارند. دولت چهارم هم امسال مالیات ها را ۴۰ درصد افزایش داده و بعد است تولید کشور توانایی تحمل یک چنین فشاری را داشته باشد. اگر ترامپ وارد شده و سخت گیری هایش را آغاز کند، حتی فروش همین میزان نفتی محدود هم برای ایران بسیار سخت خواهد شد. و فشار بر کشور بیشتر می شود. در داخل باید اقداماتی برای کاهش هزینه های غیر ضروری و دریافت مالیات از برخی نهاد ها صورت گیرد. ترامپ اگر همان گارد قبلی را داشته باشد، ایران باید به سمت راهبردی برود که در زمان خاتمی انجام شده بود. در زمان دولت اصلاحات ایران به اروپا نزدیک شد تا فشارهای آمریکا را مهار سازد. البته بعد از شکل گیری تنش نظامی بین روسیه و اوکراین مشکلاتی در مناسبات ارتباطی ایران با اروپا شکل گرفت. این مشکلات باید حل و فصل شده و ایران به اروپا نزدیک شود. این موضوع از این جهت مهم است که اروپا هم دل خوشی از ترامپ ندارد. رویکردهای آمریکایی محور و نژاد پرستانه ترامپ فرصتی را برای ایران ایجاد می کند که به اروپا نزدیک شود. اروپاییان هم به شدت نگران رابطه خود با آمریکا هستند و ایران می تواند میان این شکاف ها حرکت کرده و منافع خود را جست و جو کند. در کل ایران باید بداند رابطه اروپا با ایران برای دور زدن تحریم های یک ضرورت عاجل است.

ارزیابی شما از واکنش بازار ایران پس از پیروزی ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا چیست؟ چرا به رغم پیش بینی هایی که مبنی بر احتمال افزایش

محمد جواد جمالی:

ترامپ دنبال روابط متعادل تر با ایران خواهد بود

جمهوری ترامپ بر معادلات جهانی و منطقه غرب آسیا گفت: با روی کار آمدن ترامپ اوضاع جهانی تحولاتی را تجربه خواهد کرد به ویژه که او قائل به این همه حمایت از اوکراین و ناتو نیست بنابراین پیش بینی می کنم موضع و موقعیت زلنسکی تضعیف و روابط آمریکا و روسیه بهبود پیدا کند. در این میان کشورهای فرانسه، آلمان و انگلستان مجبورند بار بیشتری را در قبال ناتو و اوکراین به دوش بکشند. محمد جواد جمالی نوبندگانی، افزود: اتحادی که در اطراف آتلانتیک

جنگ لبنان و اسرائیل یا وضعیت غزه گرفته تا تقابل ایران و رژیم صهیونیستی که حالا دیگر از مرز دیگری نظامی مستقیم نیز گذشته است. سوال این است که تغییر دولت در آمریکا چه اثری بر وضعیت منطقه دارد؟ به هرحال آمریکا که سامانه تاد و B۵۲ها را بی خودی تا این طرف دنیا نیاروده است! باید دید که ترامپ چه برنامه ای دارد و همکاری هایش با نتانیاهو وضعیت منطقه را به کجا خواهد کشاند؟! یک تحلیلگر مسائل بین الملل تأثیر ریاست

تلنگر

خاورمیانه در آستانه دگردیسی

بزرگ ترین هراس اسرائیل از تهران

منطقه خاورمیانه به عنوان پل استراتژیک و تاریخی بین اروپا و آسیا، از اهمیت ژئوپلیتیکی، اقتصادی و اجتماعی قابل توجهی برخوردار است. تحولات این منطقه در سال گذشته، توجه جهانی را دوباره به خود جلب کرده است. به نوشته مدرن دیپلماسی، دزگیری اسرائیل و غزه به عنوان یک کاتالیزور در منطقه عمل کرده است، زیرا به دلیل جنگ، خاورمیانه شاهد حوادث تاریخی بوده است که می تواند سرنوشت این منطقه را تعیین کند. به ادعای این نشریه، احتمال ظهور ایران به عنوان یک کشور هسته ای یکی از همین تحولات است که به لحاظ ژئوپلیتیکی هم می تواند برای بازیگرانی چون اسرائیل هشدار باشد و هم معادلات امنیتی منطقه را تحت تاثیر قرار دهد.

جنگ در چند جبهه

مدرن دیپلماسی مدعی شده، منطقه به سمت عادی شدن روابط میان اسرائیل و اعراب پیش می رفت و برای اجرای طرحی بلندپروازانه در تقلا بود. هم زمان از کریدور «آی مک» یا طرح خاورمیانه ای بایدن در دوره ریاست دوره ای هند بر گروه ۲۰ رونمایی شد، طرحی که خلیج فارس را به اروپا و آسیا متصل می کند و در قاشب هند به عنوان دروازه ای به سمت آسیا تعریف شده است. این کریدور اسرائیل و عربستان سعودی را هم در خود جای داده، دو بازیگری که رابطه ای با دیپلماتیک با یکدیگر ندارند. آن هم در شرایطی که عربستان سعودی برای اجرای پروژه چشم انداز ۲۰۳۰، خواهان صلح در منطقه برای شکوفایی و اجرای ایمن این پروژه با ذهنیت جذب سرمایه گذاران است. شاید به همین دلیل، ریاض چندی قبل از آن در حال آماده سازی توافقی برای برقراری روابط با اسرائیل بود. تل آویو نیز در آن سواز گنجاندن خود در این پروژه که آینده این بازیگردر منطقه را تضمین و کمک می کند جای پای محکمی در منطقه داشته باشد. استقبال می کند. مهم تر از آن، تل آویو به جایگزینی برای ترکیه جهت اتصال اروپا به بازارهای پررونق آسیایی تبدیل می شود. با این حال، به دلیل حمله حماس به اسرائیل در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ و حمله تل آویو به غزه، این معادلات برهم خورد. دامنه تنش ها در غزه به اندازه ای بود که پای مقاومت نیز به میدان باز شد، در یک طرف حوثی های مستقر در یمن کشتی های اسرائیلی یا کشتی هایی به مقصد این بازیگردر دریای سرخ و خلیج عدن را هدف قرار دادند و هم زمان حزب... نیز با موشک ها و پرتابه هایش مواضع تل آویو را هدف قرار می داد، حملاتی که تا به امروز نیز ادامه دارد. در چند ماه گذشته، اسرائیل رهبر ارشد حماس، زاحی یاسر عبدالرازق اوفی را در کرانه باختری ترور کرد و پس از آن مواضع حوثی ها و حزب... را هدف حملاتش قرار داد. اسرائیل با «حمله پیجر» و ترور شهید سید حسن نصرا...، فصل تازه از رویارویی با مقاومت رقم زد و حالا رویارویی عربان با ایران را تجربه می کند. در شرایط کنونی اسرائیل در چندین جبهه در حال جنگ است، رویارویی که پایانی برایش متصور نیست.

تغییر دکترین هسته ای

در بزرگ جنگ، بزرگ ترین هراس غرب و اسرائیل، ظهور ایران به عنوان کشوری هسته ای است. گزاره ای که می تواند پویایی منطقه را تغییر دهد. بنا به دلایل احتمال تغییر دکترین هسته ای ایران وجود دارد: نخستین دلیل تاکید ایران بر پاسخی تند و دندان شکن به اسرائیل است. تهران می گوید باید پاسخ حداقل مجازات تل آویو خواهد بود. در چنین شرایطی ایران ممکن است برای مهار اسرائیل در دکترین هسته ای و موشکی خود تجدید نظر کند. از منظر دیگر باید گفت، همکاری های نزدیک ایران و روسیه که در طول سال گذشته به اوج خود رسیده بیز قادر است تحولاتی را ایجاد کند. به ادعای مدرن دیپلماسی، ایران یکی از معدود کشورهایی است که با مسکو رابطه نظامی نزدیکی دارد. در همین راستا این ادعا مطرح است که مسکو ممکن است به ایران اجازه بهره برداری از فناوری هسته ای و تامین سیستم های دفاعی برای دفاع در برابر اسرائیل ارائه دهد، زیرا به نفع روسیه نیست تا رابطه اش با تهران تحت تاثیر تنش های خاورمیانه قرار بگیرد. مدرن دیپلماسی در نهایت به سخنان اخیر کمال خرازی، عضو شورای راهبردی در سیاست خارجی ایرانکه بر امکان تغییر دکترین هسته ای ایران اشاره داشت، استناد کرده و در این باره مدعی است، این مقام رسمی ایران صراحتاً اعلام کرده که در صورت وجود تهدیدی وجودی، دکترین نظامی و هسته ای ایران ممکن است که تغییر کند. به ادعای مدرن دیپلماسی کارشناسان مدعی اند که ایران تنها چند ماه تا عبور از آستانه گریز هسته ای فاصله دارد و این یعنی، ایران در حوزه برنامه هسته ای خود پیشرفت های جدی داشته است. طبیعتاً این گزاره در میانه افزایش تنش ها در خاورمیانه برجسته تر نیز شده است. به ادعای ناظران، این احتمال وجود دارد که ایران با تغییر احتمالی دکترین هسته ای خود قدرت بازآرندنگی اش را افزایش داده و در عین حال آن را تثبیت کند. فارغ از گزاره های ادعایی فوق، نکته ادعایی دیگران است که تغییر احتمالی دکترین هسته ای ایران می تواند زمینه را برای برقراری رقابت تسلیحاتی در شرایط خاورمیانه و شمال آفریقا هموار کند.